

POSTANOWIENIE

Dnia 23 marca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosław Sadowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Księżak

SSN Krzysztof Wiak

w sprawie ze skargi P. C.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w (...) w sprawie
o sygn. III AUa (...),

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...),
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 23 marca 2022 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym
w (...) sygn. akt III AUa (...), nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w (...) wyznaczenie posiedzenia
niejawnego w sprawie sygn. akt III AUa (...) w terminie dwóch miesięcy od dnia zwrotu akt;**
- 3. przyznaje P. C. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w
(...) sumę pieniężną w wysokości 2.000 (dwa tysiące) złotych;**
- 4. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego
w (...) na rzecz P. C. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych
tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.**

UZASADNIENIE

Pismem z 1 lutego 2022 r. P. C. (dalej: Skarżący), działając przez
profesjonalnego pełnomocnika, wniósł skargę na naruszenie prawa strony

do rozpoznania sprawy w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w (...) w sprawie o sygn. akt III AUa (...). Skarżący wniósł o:

1. stwierdzenie, że w postępowaniu prowadzonym przed Sądem Apelacyjnym w (...) w sprawie o sygn. akt III AUa (...), nastąpiło naruszenie prawa Skarżącego do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki;
2. wydanie Sądowi rozpoznającemu sprawę zalecenia podjęcia w wyznaczonym terminie odpowiednich czynności procesowych, w szczególności skierowania tej sprawy na posiedzenie niejawne celem jej rozpoznania;
3. przyznanie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz skarżącego sumy pieniężnej w wysokości 5.000 zł;
4. zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym.

W uzasadnieniu skargi wskazano, że apelacja od wyroku Sądu Okręgowego w K. z 27 sierpnia 2020 r., XI U (...) wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w (...) 15 października 2020 r. Mimo upływu roku i 3 miesięcy w sprawie nie podjęto żadnej czynności. Sprawa nie jest skomplikowana, strony nie wnosły o rozpoznanie apelacji na rozprawie. W ocenie Skarżącego powyższe okoliczności uzasadniają stwierdzenie, że postępowanie w niniejszej sprawie trwa zdecydowanie dłużej niż jest to konieczne dla wyjaśnienia wszelkich niezbędnych okoliczności faktycznych i prawnych, a tym samym, narusza jego prawo do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Skarżący podkreślił także wagę rozstrzygnięcia w sprawie, które dotyczy podlegania ubezpieczeniom społecznym, od czego uzależnione jest ustalenie podstawy wymiaru i wypłata zasiłku macierzyńskiego.

W odpowiedzi na powyższe, Prezes Sądu Apelacyjnego (dalej: Prezes) zgłosił swój udział w sprawie oraz wniósł o oddalenie skargi w całości. W uzasadnieniu Prezes wskazał, że czynności podejmowane przez Sąd Apelacyjny w (...) są dokonywane według kolejności wpływu. Spraw, w toku której wniesiono skargę, nie jest sprawą pilną, a pełnomocnik nie wnosł o przyspieszenie jej rozpoznania. Jako przyczynę tak długiego oczekiwania na wyznaczenie terminu rozpoznania apelacji Prezes wskazał wyłącznie problemy kadrowe, z którymi zmaga się Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Apelacyjnego w (...).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga jest zasadna i zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z przepisem art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz.U. 2018, poz. 75 ze zm.; dalej: u.s.p.p.), strona może wnieść skargę na stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Powyższa ustawa nie określa terminu, po upływie którego możliwe jest stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie. Z utrwalonego stanowiska Sądu Najwyższego wynika, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić w przypadku bezczynności sądu apelacyjnego polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 czerwca 2020 r., I NSP 67/20; 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05).

W okolicznościach niniejszej sprawy czas oczekiwania na rozstrzygnięcie przekroczył 12 miesięcy. Do czasu wniesienia przez Skarżącego przedmiotowej skargi nie zostały podjęte żadne czynności zmierzające do rozpoznania apelacji. Już sama długość tego okresu dowodzić może, że w sprawie prowadzonej przed Sądem Apelacyjnym w (...), III AUa (...) nastąpiła przewlekłość postępowania. Co więcej, przedmiotem sprawy, której dotyczy zaskarżone postępowanie, jest ustalenie podlegania ubezpieczeniu społecznemu, mające charakter wstępny wobec ustalenia i przyznania uczestnicze postępowania zasiłku macierzyńskiego.

W orzecnictwie Sądu Najwyższego trafnie wskazuje się, że sprawy dotyczące świadczeń z ubezpieczenia społecznego powinny toczyć się w sposób szczególnie sprawny (tak np. postanowienia Sądu Najwyższego z: 10 sierpnia 2007 r., III SPP 31/07; 26 kwietnia 2019 r., I NSP 18/19; 11 września 2019 r., I NSP 88/19). Okoliczność ta przemawia tym bardziej za uznaniem, że w niniejszej sprawie doszło do przewlekłości postępowania.

Wbrew twierdzeniom Prezesa Sądu, trudności kadrowe sądów nie mogą wpływać negatywnie na realizację prawa do sądu, w tym zasad sprawnego prowadzenia postępowania. Władze krajowe mają bowiem obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej, w tym zapewnienia optymalnej obsady kadrowej sądów odwoławczych (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 120; z 22 marca 2017 r., III SPP 9/17; z 6 kwietnia 2017 r., III SPP 14/17). Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z dnia 7 lipca 2015 r. w sprawie Rutkowski i inni przeciwko Polsce (skargi nr 72287/10, 13927/11, 46187/11) wskazał, że przyczyną systemową przewlekłości postępowań w Polsce jest niewystarczająca liczba sędziów i urzędników, nieadekwatne siedziby sądów, co wymaga od Państwa podjęcia działań zaradczych. Nie ulega wątpliwości, że powyższa diagnoza nie zwalnia Państwa z odpowiedzialności za przewlekłość postępowań sądowych. Przeciwnie, art. 6 ust. 1 EKPC nakłada na Państwa obowiązek zorganizowania swych systemów sądowych tak, by sądy spełniały wszelkie warunki, włączając w to obowiązek rozpatrywania spraw w rozsądnym terminie. Tak więc opóźnienia w postępowaniu muszą być zasadniczo uznane za zawinione przez władze krajowe [wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: z 30 października 1998 r. w sprawie Podbielski (skarga nr 27916/95); z 21 grudnia 2000 r. w sprawie Wasilewski (skarga nr 32734/96); z 22 lutego 2001 r. w sprawie Kurzac (skarga nr 31382/96); z 6 maja 2003 r. w sprawie Majkrzyk (skarga nr 52168/99) i w sprawie Paśnicki (skarga nr 51429/99)].

W orzecnictwie Sądu Najwyższego także przyjmuje się, że trudności kadrowe nie mogą mieć zasadniczo wpływu na rozpoznawanie spraw w rozsądnym terminie (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 17 lutego 2012 r., III SPP 2/12; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20). Duża ilość spraw innego rodzaju,

jak również ograniczona ilość sędziów mogących je rozpoznać, nie może zatem wpływać negatywnie na sytuację strony, której przysługuje prawo do rozpoznania jej sprawy w rozsądnym terminie (postanowienie Sądu Najwyższego z 20 stycznia 2021 r., I NSP 178/20; podobnie: postanowienie Sądu Najwyższego 11 września 2019 r., I NSP 88/19).

Zgodnie z art. 12 ust. 3 u.s.p.p., na żądanie skarżącego lub z urzędu sąd zaleca podjęcie przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty albo przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, chyba że wydanie zaleceń jest oczywiście zbędne. Zalecenia nie mogą wkraczać w zakres oceny faktycznej i prawnej sprawy. W okolicznościach badanej sprawy, Sąd Najwyższy uznał za zasadne zalecenie Sądowi Apelacyjnemu w (...) rozpoznania sprawy w terminie dwóch miesięcy od daty zwrotu akt.

Uwzględniając skargę na przewlekłość postępowania apelacyjnego, stosownie do treści art. 12 ust. 4 u.s.p.p., Sąd Najwyższy miał obowiązek rozstrzygnąć wniosek Skarżącego o zasądzenie od Skarbu Państwa odpowiedniej sumy pieniężnej. Przyznanie odpowiedniej sumy pieniężnej stanowi sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę dla skarżącego za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05). Wysokość przyznanej sumy pieniężnej powinna być proporcjonalna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącej. Odpowiednia suma pieniężna pełni rolę swoistego zadośćuczynienia za stres i frustrację, spowodowane przewlekłością postępowania sądowego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15; z 9 kwietnia 2019 r., I NSP 9/19).

Skarżący wnioskował o przyznanie mu sumy pieniężnej w kwocie 5.000 zł, jednakże nie uzasadnił w żaden sposób, dlaczego domaga się zasądzenia należności w takiej wysokości, ograniczając się wyłącznie do samego żądania powyższej kwoty. Sąd Najwyższy wziął pod uwagę charakter sprawy oraz wielkość zwłoki w podejmowaniu czynności przez Sąd Apelacyjny w (...), jak również to, że zasądzenie sumy pieniężnej nie ma na celu wyrównanie szkody powstałej

na skutek przewlekłości postępowania. W ocenie Sądu Najwyższego kwota 2.000 zł rekompensuje zaistnienie i skutki przewlekłości postępowania.

O kosztach postępowania skargowego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 394¹ § 3 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c. i art. 8 ust. 2 u.s.p.p., jak w punkcie 3 sentencji postanowienia. Zasądzoną od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz skarżącego kwotę 240 zł stanowi wynagrodzenie pełnomocnika skarżącego będącego radcą prawnym, której wysokość ustalono na podstawie § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015, poz. 1800 ze zm.).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.